

Ədəbiyyat

Qapalı (çoxseçimli) test tapşırıqları

1. X.R. Ulutürkün “*Qaytar mənim qüdrətimi, Azərbaycan!*” şeirinə aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Şeirin bəzi bəndlərində lirik qəhrəmanın kədəri ağı təsiri bağışlayır.
2. Ülvi, Təbriz kimi oğulların bir daha olmayacağından təəssüf hissi öz əksini tapmışdır.
3. Bütün bəndlərin sonunda təkrarlanan bədii xitab şeirin təsir gücünü artırır.
4. Lirik qəhrəman tək qalsa belə, öz gücünün ölkənin qüdrətini geri qaytarmağa yetəcəyinə inanır.
5. Tərənnüm və təhkiyənin vəhdəti şeirin obrazlılığını qüvvətləndirən amillərdəndir.

- A) 2, 3, 4
B) 3, 4, 5
C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 3
E) 2, 4, 5

2. Mir Cəlalin “Bahar” (“Bir gəncin manifesti” romanından) əsəri ilə bağlı **yanlış** fikirləri müəyyən edin.

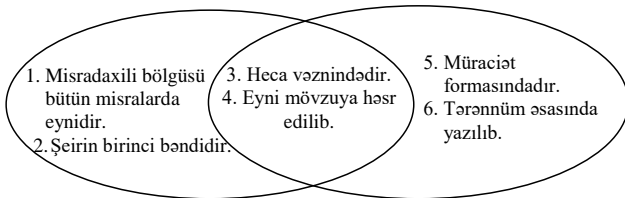
1. Valideynləri tərəfindən atılan uşaqlar haqsızlığa daha çox məruz qalırlar.
2. Ədalətsiz cəmiyyətdə insan acılarının təsviri verilmişdir.
3. Bir uşağın faciəsinə səbəb olan nöqsanlar əksini tapmışdır.
4. Ətrafdakı insanların biganəliyi fəlakətlər törətməyə qadirdir.
5. Bəzən dostların da insanı səfalətdən xilas etməyə gücü çatmır.

- A) 3, 4, 5
B) 1, 4
C) 1, 5
D) 2, 4, 5
E) 2, 3, 4

3. Venn diaqramının tələblərini nəzərə alaraq düzgün fikirlərin yerləşməsinə müəyyən edin.

I. Bahar fəslə, yaz ayları gələndə
Süsənli, sünbüllü, lalalı dağlar.
Yoxsulu, ərbabı, şahı, gədanı
Tutmaz bir-birindən aralı dağlar. (Aşıq Ələsgər)

II. Könlüm qaranquştək uçub qoynuna,
Gəzir hər yamacı, hər yalı, yaylaq!
Ruhum təzələnir, məst olur ürək,
Görəndə bu çağı, bu halı, yaylaq! (Aşıq Ələsgər)

- A) 3, 4, 5
B) 1, 3, 4
C) 1, 4, 5, 6
D) 2, 4, 5, 6
E) 2, 3, 6

4. Ə. Xaqaninin “Töhfətül-İraqeyn” poemasını

N. Gəncəvinin “İskəndərnamə” əsərindən fərqli olaraq, niyə mənzum roman da adlandırmaq *olmaz*?

1. Məsnəvi şəklində yazıldığına görə
2. Həyat hadisələri geniş və inkişafda verilmədiyinə görə
3. Təsvir və təhkiyə əsasında qələmə alındığına görə
4. Həyatı əksətdirmə üsuluna görə
5. Ədəbi qəhrəmanın həyatı hərtərəfli təsvir olunmadığına görə

- A) 1, 2, 5
B) 2, 3, 4
C) 1, 3, 5
D) 1, 4
E) 2, 5

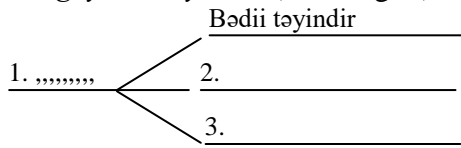
5. S. Vurğunun “Azərbaycan” və S. Rüstəmin “Təbrizim” şeirlərinin müqayisəsində doğru fikri müəyyənləşdirin.

- A) Doğma yurdun musiqisinin gözəlliyi də vurğulanır.
B) Azadlıq uğrunda mübarizə mövzusunda.
C) Vətənimizin müxtəlif bölgələrinin gözəlliyi də təsvir edilmişdir.
D) Cənub lirikası silsiləsinə aiddir.
E) Lirik qəhrəmanın doğma torpağa məhəbbət hisləri əksini tapmışdır.

6. Verilən nümunədə işarələnmiş söz əsasında klasteri tamamlayın.

Meh əsdikcə qırılır

Lal göylərin aynası. (M. Gülgün)

- A) 1. Təşbehdir; 2. Bədii ifadə vasitəsidir; 3. İfadə olunan fikri qüvvətləndirmişdir.
B) 1. Metafordur; 2. Bədii ifadə vasitəsidir; 3. Bir əlamət başqa bir varlığın üzərinə köçürülmüşdür.
C) 1. Metafordur; 2. Məcəzin bir növüdür; 3. Sözü təsir gücünü qüvvətləndirmək üçün istifadə edilmişdir.
D) 1. Epitetdir; 2. Bədii təsvir vasitəsidir; 3. Sözü təsir gücünü artırmaq üçün işlədilmişdir.
E) 1. Simvoldur; 2. Məcəzin bir növüdür; 3. Rəmzi məna daşıyır.

Açıq tipli test tapşırıqları

7. Verilmiş nümunələr içərisində holavara aid olanları müəyyənləşdirin.

1. Qaşqa kəlim aranda,
Tarlaya saldım yola...
2. Altı bulaq, içərəm,
Üstü zəmi, biçərəm...
3. Əbrəş sürünün gözü,
Dolandı dağı, düzü.
4. Hola dedim, düşdü qaç,
Göydə oynadı qırmanc...
5. Xırda-xırda çəpişlər,
Otların başın dişlər...

Doğru cavab: 1, 4

8. Ş.İ. Xətayi yaradıcılığından götürülmüş bu beytdə hansı fikirlər ifadə olunmuşdur?

*Ey könül, hicran qəmindən çox şikayət qılma kim,
Aşiqə cövrü cəfası lütf ilə ehsanıdır.*

1. Lirik qəhrəman sevgilisinin vəfasızlığından gileylənir.
2. İnsanın əqidəsi möhkəm olmalıdır.
3. Təzəlik və təravət insanda xoş duyğular oyadır.
4. Aşiq sevgilisinin ayrılıq qəmindən şikayət etməməlidir.
5. Onun əzab-əziyyəti aşiqə ehsan kimi qəbul edilməlidir.

Doğru cavab: 4, 5

9. M. Hüseynin “Odlu qılınc” hekayəsində obrazların davranış və əməllərinə görə uyğunluğu müəyyən edin.

1. Varaz
2. Cavahir xatun
3. Cavanşir

- a. Yurduunu sayca qat-qat üstün olan düşmən ordusundan müdafiə edir.
- b. Hökmdarın qoşuna sərkərdə axtarışına ilk olaraq o səs verir.
- c. Səbir və təkmini ilə bütün obrazlardan fərqlənir.
- d. Onun səyləri nəticəsində otuz ildir ki, ölkədə əmin-amanlıq hökm sürür.
- e. Sinəsindən aldığı qılınc yarası belə onun iradəsini sarsıda bilmir.

Doğru cavab: 1 – d; 2 – c, e; 3 – a

*Sizə təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və
burada verilmiş məlumatlardan istifadə edərək
88 – 90 sayılı tapşırıqları Cavab vərəqində yerinə yetirin.*

Bir gün Əflatun şəhərin adlı-sanlı adamları ilə bir yerdə oturub söhbət edirdi. Biri onun yanına gəlib dedi:

– Ey filosof, bu gün filankəsi gördüm. Deyirdi ki, Əflatun çox böyük filosofdur. İndiyə qədər onun kimisi nə olub, nə də olacaqdır. İstədim, onun tərifini sənə çatdırım.

Əflatun bu sözü eşitcək qanı bərk qaraldı, halı pozuldu, başını aşağı salıb ağladı. Xəbər gətirən dedi:

– Ey filosof, mən sənə ağır söz dedim ki, halın belə pozuldu?

Əflatun dedi:

– Şəxsən sən mənə ağır bir söz demədin, lakin bundan daha ağır müsibət olarmı ki, mənim gördüyüm iş nadanın birinə xoş gəlsin? Bilsə idim nə nadanlıq etmişəm ki, onun təbiətinə yaxın olmuş, xoşuna gəlmişəm və o məni tərifləmişdir, o işdən əl çəkərdim. Halımın pozulması ondandır ki, demək, mən hələ də nadanam ki, məni nadanlar tərifləyir.

(“Qabusnamə”dən)

10. Əflatun obrazının səciyyəvi xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq “*düzgündür*”, “*yanlıştır*”, “*ehtimal edilə bilər*” ifadələrini uyğun olaraq verilən cümlələrin qarşısında yazın.

- Əflatun onu tərifləyən adamlar düşməndir.
- Əflatun onu tərifləyən adamın xasiyyətinə bələd idi.
- Əflatun yalnız alicənab adamlarla oturub-durardı.

Doğru cavab: Ardicıl olaraq cümlələrin qarşısında “*yanlıştır*”, “*düzgündür*”, “*ehtimal edilə bilər*” ifadələri yazılır.

11. Əsərin ideyasını müəyyən edib bir cümlə ilə yazın.

Doğru cavab:

- Nadanların təriflədikləri adamlar nadanlar olar.
- Yalnız nadanlar əsl dəyəri olmayan tərifdən xoşhal olurlar.
- İnsan özünün və başqalarının həqiqi qiymətini bilməlidir.
- Tərif eşitdikdə onu kimin dediyinə fikir verməlisən.
- Əsassız tərif nadanlar üçündür.
- Müdrik adam hər tərifdən razı qalmaz.
- Hər tərfi həqiqət kimi qəbul etmə.
- İnsan özünə tənqidi yanaşmağı bacarmalıdır.

12. Əsərin aid olduğu ədəbi növü və ona aid ən azı iki xüsusiyyəti yazın.

Doğru cavab:

“Epik növ” yazılır və aşağıdakı xüsusiyyətlərdən ən azı 2-si qeyd olunur.

- Təhkiyə əsasında yazılır.
- Süjet xətti olur.
- Əhvalat və hadisə olur.
- Təsvir mühüm yer tutur.
- Müəllifin və ya qəhrəmanın dilindən verilir.